

2. Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

(Από το 1100 π. Χ ως το 323 π. Χ.)

2.1. Η Ομηρική εποχή (1100 π. Χ. -750 π. Χ.)

- Ως αρχή της ελληνικής ιστορίας θεωρείται η περίοδος μετά την κατάρρευση του μυκηναϊκού κόσμου, το 1100 π. Χ. περίπου.
- Από τον 11ο ως τον 9^ο αι. π. Χ. έχουμε ένα μεταβατικό στάδιο αναστατώσεων και μετακινήσεων πληθυσμών που οδήγησε τελικά σε μόνιμες εγκαταστάσεις και στις δυο πλευρές του Αιγαίου. Το διάστημα αυτό παλαιότερα αποκαλείτο από τους ερευνητές Ελληνικός Μεσαίωνας ή σκοτεινοί χρόνοι. Σήμερα θεωρείται περίοδος ανασυγκρότησης, οργανωτικής δημιουργίας και θεμελίωσης του ελληνικού πολιτισμού.
- Πηγές για την περίοδο αυτή είναι τα Ομηρικά έπη και η αρχαιολογική έρευνα, η δε εποχή ονομάζεται συμβατικά Ομηρική εποχή.

Ο πρώτος ελληνικός αποικισμός

Μέσα 11ου π. Χ. αι – 9^ο π. Χ. αι. ελληνικά φύλα πιεζόμενα από τους Δωριείς, η σταδιακή εγκατάσταση των οποίων σε πεδιάδες και πόλεις δημιούργησε δημογραφικό πρόβλημα μετακινούνται από την ηπειρωτική Ελλάδα, μέσω των

νησιών του Αιγαίου, στις δυτικές ακτές της Μ. Ασίας. Συγκεκριμένα:

1) Οι Αιολείς , ελληνικά φύλα που μιλούσαν την αιολική διάλεκτο

- Μετακινούνται από τη Θεσσαλία προς το ΒΑ Αιγαίο
- Εγκαθίστανται στην Τένεδο και τη Λέσβο και στα απέναντί τους παράλια της Μ. Ασίας, στην περιοχή που ονομάστηκε Αιολίς.

2) Οι Ίωνες, με άλλα ελληνικά φύλα (Δρύοπες, Μολοσσούς, Αρκάδες, Φωκείς, Μάγνητες κλπ)

- από την Αττική, την Εύβοια και τη ΒΑ Πελοπόννησο μετακινούνται μέσω των Κυκλάδων προς Σάμο, Χίο και την απέναντι ακτή
- Ιδρύουν δώδεκα νέες πόλεις τη Μ. Ασία, οι οποίες στη συνέχεια συγκρότησαν το Πανιώνιο, θρησκευτική ένωση με κέντρο το ναό του Ποσειδώνα στο ακρωτήριο της Μυκάλης.
- Εξαπλώνονται σταδιακά στη μικρασιατική ακτή σε βάρος των άλλων φύλων, με αποτέλεσμα η περιοχή να ονομαστεί Ιωνία.

3) Οι Δωριείς, αν και δεν πιεζόντουσαν από άλλα φύλα, γνώρισαν τη θάλασσα και

► Αναχώρησαν από την κεντρική και νότια Πελοπόννησο (Λακωνία, Επίδαυρο, Τροιζήνα) και εγκαταστάθηκαν αρχικά σε νησιά του νότιου και ΝΑ Αιγαίου (Μήλο, Θήρα, Κρήτη, Ρόδο, Κω και στη συνέχεια στις ΝΔ ακτές της Μ. Ασίας.

► Ίδρυσαν εκεί πόλεις, έξι από τις οποίες συγκρότησαν τη δωρική εξάπολη, θρησκευτική ένωση με κέντρο ο ιερό του Απόλλωνα στο Τριόπιο ακρωτήριο της Κνίδου.

Οι άποικοι δημιουργούν μόνιμες εγκαταστάσεις, επεκτείνονται προοδευτικά στην ενδοχώρα και αναμειγνύονται μεταξύ τους και με τους γηγενείς πληθυσμούς.

Οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωση

Α) Η οικονομία

Βάση της οικονομικής ανάπτυξης είναι η γη. Έχουμε μια μορφή κλειστής αγροτικής οικονομίας (Τα μέλη μιας οικογένειας και όσοι εξαρτώνται από αυτή συγκροτούν τον οίκο και επιτελούν όλες τις παραγωγικές εργασίες.)

Δεν υπάρχει βιοτεχνική ανάπτυξη. Τα παραγόμενα αγαθά καταναλώνονται εντός του οίκου.

Η έλλειψη αγαθών αναπληρώνεται με ανταλλακτικό εμπόριο, ανταλλαγή δώρων, πόλεμο ή πειρατεία). Για την αξιολόγηση των αγαθών χρησιμοποιείται ως μέτρο το βόδι, δέρματα ζώων, μέταλλα ή και δούλοι. Το εξωτερικό εμπόριο (μέταλλα, δούλοι) διεξάγεται από τους Φοίνικες.

Β) Η κοινωνία

Μονάδα κοινωνικής συγκρότησης : **ο οίκος**. Τα μέλη του που συνδέονταν με συγγενικούς δεσμούς γίνονταν κάτοχοι γης και αποκτούσαν οικονομική ισχύ. Αυτοί ήταν οι άριστοι (ευγενείς). Όσοι δεν είχαν συγγενικούς δεσμούς με τους άριστους ήταν το πλήθος. Οι τεχνίτες που εξυπηρετούν τις ανάγκες του οίκου ή γειτονικών οίκων και οικονομικά εξαρτημένοι από αυτούς είναι οι δημιουργοί. Οι δούλοι, τέλος, αποτελούν περιουσιακό στοιχείο του οίκου. Έχουν αποκτηθεί από πολέμους ή από πειρατεία.

Γ) Η πολιτική οργάνωση

Βασίζεται στους συγγενικούς δεσμούς (Φ(ρ)ατρίες, γένη → Φυλές → Φύλα → Κράτος). Οι πρώτες ελληνικές κοινωνίες οργανώνονται με φυλετικά κριτήρια. Φυλετικό κράτος μπορεί να προκύψει και από διάσπαση φύλου ή από ένωση φυλών του ίδιου φύλου. Η ανάγκη για αντιμετώπιση προβλημάτων οδηγεί στην πολιτική οργάνωση. Όταν επέρχεται μόνιμη εγκατάσταση οι βασιλείς γίνονται **κληρονομικοί**.

Εσωτερική διάρθρωση του κράτους

- **ΒΑΣΙΛΙΑΣ** = (Αρχηγός του στρατού στον πόλεμο – θρησκευτική και δικαστική εξουσία στην ειρήνη)
- **ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΓΕΡΟΝΤΩΝ** = (Συμβούλιο αρχηγών ισχυρών οικογενειών. Ονομάζονται και αυτοί βασιλείς. Σιγά σιγά περιορίζουν την εξουσία του βασιλιά)
- **ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΛΗΜΟΥ** = (Συμβούλιο ευγενών αρχηγών (Πλήθος, κυρίως πολεμιστές)

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Γραφή: Μετά την πτώση των μυκηναϊκών ανακτόρων, η γραμμική Β' λησμονήθηκε.

Για τρεις περίπου αιώνες δεν χρησιμοποιείται γραφή στον ελλαδικό χώρο. Τέλη 9ου προς αρχές 8ου αιώνα επανεμφανίζεται η γραφή μετά την εισαγωγή του φοινικικού αλφαβήτου. Τα σύμβολα του φοινικικού αλφαβήτου προσαρμόστηκαν στις φωνητικές αξίες της ελληνικής γλώσσας, ορισμένα σύμβολα αντιστοιχίστηκαν με τα ελληνικά φωνήεντα και έτσι προέκυψε η πρώτη αλφαβητική γραφή στην ιστορία.

Θρησκεία: Κατά την ομηρική εποχή αρχίζουν να δημιουργούνται τα πρώτα ιερά που σταδιακά αποκτούν πανελλήνιο χαρακτήρα. Παγιώνονται οι θρησκευτικές αντιλήψεις που συγκροτούν το ολυμπιακό δωδεκάθεο.

Λογοτεχνία: Διαμορφώνεται η πρώτη προφορική ελληνική ποίηση, η επική ποίηση. Υπόβαθρό της τραγούδια με ηρωικό περιεχόμενο από τη μυκηναϊκή εποχή. Οι Έλληνες της Μ. Ασίας συγκροτούν τα ομηρικά έπη. Οι ραψωδοί τα τραγουδούσαν στο λαό στα πανηγύρια ή στους ευγενείς στα μέγαρά τους. Η παράδοση θέλει ως δημιουργό των ομηρικών επών τον Όμηρο (Ιλιάδα-Οδύσσεια)

Τέχνη: Λόγω των γεωμετρικών σχεδίων που κυριαρχούν στη διακόσμηση αγγείων και έργων μικροτεχνίας, η τέχνη ονομάστηκε γεωμετρική.

[Πηγή : Τ. Γεωργίου].